

Sinònims de *font* (III)

(ALDC, III, 711. La font)

Després d'haver comentat la fonètica vocàlica (I) i consonàntica (II) de *font*, que han estat possibles pel caràcter monònim dels resultats, aquí donarem compte d'alguns sinònims, sovint parcials, d'aquest concepte. Deixem a part l'arag. *fuén* 87, 94 i els der. de *font*, *fonteta* 151, 158, 174, un dim. al qual és particularment sensible el val., i *fontana* 85, mot antic i avui literari, reducció de (AQUA) FONTANA o de (PLATEA) FONTANA 'replà de la font', que primer hauria designat el 'lloc on l'aigua brolla per ci per lla' (DECat); però l'ús que en fa l'alguerès és un italianisme.

Uns sinònims, secundaris tots ells, ocupen punts diversos del cat. or.: *deu*, amb sema de continuïtat del raig ("no s'eixuga" 22), prové d'un anterior *dou* (< *dotz*, com avui en oc.), amb canvi [ow] > [əw] > [ɛw] (com VOCE > *vou* > *veu*), procedent de DUCEM (DOUX, DUCIS) 'conductor, guia' o del preromà DUKIS (o DUUKIS) 'borboll d'aigua'.

A les Balears, s'han registrat *aubelló* (< *albelló*, de l'àrab AL-BĀLLŪA 'la claveguera'); *verinal*, que podria ser un der. de *vena* (cf. cast. *venero*); *suaneta* 'petit ullal d'aigua', der. de *suar* 'traspuar'; *xorriament*, der. de *xorrrar* o **xorriar*, que podria ser préstec del cast. *chorrear*. En el cat. occ. apareixen *ullal*, der. de *ull* 'sot on neix un curs d'aigua'; *regall*, der. de *rec* 'córrec', procedent d'un mot preromà, no de *regar*; *naixement* (var. ant. i val. *naiximent*), der. de *nàixer* 'brollar d'un indret'; *eiximent*, der. de *eixir* 'sortir'; *abeller* podria ser una var. de *albelló*; *manal*, probable "reliquia mossàrab" (DECat), del llat. MANALE, der. de MANARE 'rajar, traspuar', mentre que *manantial* (var. *manancial* 131, *manan[θ]ial* 132) és un manlleu al cast., on és der. de *manante*, *manantio*. L'alg. *buloni* potser és una adaptació de l'it. *bullore* 'ebullició'. Són normatius *deu*, *fontana*, *ullal* i *naixement*, des del DG₁, 1932.

